

tudi, da je mleko dobro, mastno. Znano je, da mleko ni ravno tudi dobro, mastno, ako ga je veliko. Znano je, da krave nekterih plemen, postavimo, holandskega plemena, imajo veliko mleka; krave lavantinskega plemena imajo manj mleka kot une; al gotovo je, da mleko lavantinske živine je bolj mastno, kakor holandske. Tega sem se z lastnimi očmi prepričal v viši c. k. kmetijski učilnici v ogerskem Starem gradu, kjer smo v hlevu imeli krave raznih plemen.

Vendar pri vsem tem, da je na plemenu krave veliko ležeče, da ima več ali manj mleka, slabega ali dobrega, vam moram zagotoviti, da največ je ležeče na krmi (klaji). Dobra krma, v kateri je dovolj snov, pripravnih za izdelovanje masti (v mleku), gotovo stori, da imajo krave dobro mastno mleko.

V Möckern-u je slavni kemikar prof. dr. Wolff skušal dokazati, ktera in kako sestavljena krma je najboljša za krave, da v obojem oziru zadostijo gospodarju, to je, da mu dajo mleka veliko in da je mleko tudi dobro in mastno; po natančnem preiskovanju in mnogih skušnjah je našel, da je bila najhasnejša krma tako-le sestavljena:

9 delov sená, 20 delov repe, 12 delov slame, 2 dela otrobov, 2 dela preš.

Skušal je omenjeni kemikar tudi izvedeti to: ali boljše hasne nepoparjena, ali s kropom poparjena ali celó s soparom prekuhana krma in prepričal se je, kakor so se prepričali tudi drugi živinorejci, da 15 minut s soparom kuhana krma je množino in dobroto mleka za veliko izboljšala.

Omenjeni kemikar je skušal tudi vrednost zelene krme dokazati, in našel je veliko vrednost zelene krme. Saj vsakdo vé, da spomladi, ko se prične zelena (frišna) krma kravam klasti, je molza najboljša, in to zatega del, ker v frišni travi je po primeri več gnjilca kakor v suhi.

Naj tedaj to stvar, ki zadeva molzo krav, sučemo kakor koli nam je drago, zmiraj se nam potrjuje pregovor naših starih očetov, da „krava pri gobcu molze“ — to je, kolikor in kakošno klajo jej daješ, tako ti bode molzla.

Tretji namen živini je: delo (vprega).

Živina nam opravlja najtežja dela; s tem pa, da živina pri delu napenja svoje misične (mesene) moči, zgublja veliko na životu; ona oslabi. Treba toraj, da s krmo nadomestujemo zgubo, in ker je v tej zgubi, to je, v misičnih nitkah, gnjilec, treba je, dobre, dovolj izbrane krme dajati, ktera ima dovolj gnjilca. Zraven sená, ovsa, koruze itd., je posebno za konje, izvrstna krma bob; povsod, kjer so pričeli bob živini dajati, poprijeli so se ga stanovitno in tako, da ga še bolj cenijo kot oves.

Konečno naj omenim še to, da je pri pokladanju krme treba zmiraj tudi pravega, lepega reda, in da se jej krma poklada v pravi meri, ker preveč je potrata, premalo škoda. Trikrat na dan dajati živini, najboljši je red.

## Starozgodovinske stvari.

### Slična imena starodavnih Noričanov.

Spisal Dav. Trstenjak.

V različnih svojih spisih, v katerih se trudim slovanstvenost starodavnih Noričanov dokazati, sem že marsiktero ime razložil iz slovenskega jezika. Eno vprašanje še imam rešiti, in to je: ali se ta imena tudi nahajajo v raznih spomenicah, listinah itd. staroslavenških? Primerjevaje nerimska imena na kamenenih spo-

menikih z imeni starokeltskimi nisem nikdar našel potrjenja, da bi takošna pri starih Keltih bila kadaj navadna, nasproti pa sem našel čudovito enakost z imeni staroslovanskimi.

Naj tukaj samo nekoliko imen pretresem, kakor so nam jih ohranili rimski napisi na kamnih izkopanih v slavnem mestu Solva. Mesto je stalo kraj reke Solve dandanas popačene Solm, Sulm, blizo Lipnice na Štajarskem. Držim se berila Gruterovega in Knabelnovega. Najprvo naj sledijo imena rojenih Solvljanov in Solvljank.

Norička imena: Vellecia (žensko). Ako Vellecia ni polatinčena oblika, tedaj jej odgovarjajo slovanska: Dragija, Dobrija, Kalija (glej Moroškin Imenoslov. str. 24.).

Slovanska slična imena so: Velek, Velen, Velecko, Velena,\* primeri še mestno ime: Velečice na Českem.

Noričk.: Nammonia (žensk).

Slov.: Nama, Namir, Nema, Neman, Nemeš, Nemir itd.

Noričk.: Verbicus = Verbik, zarad sufiksa primeri slov.: Soltik, Epik itd.

Slov.: Verbko, Verbata, Verbka, Verbna, Verboslav.

Noričk.: Plenatus = Plenat, zarad sufiksa primeri: Milat, Kubat itd.

Slov.: Plen, Plenko, Plenat.

Noričk.: Homullus = Homul, zarad sufiksa: Vlaku, Dedul, Vladul, Godul itd.

Slov.: Homata, Homjak, Homut.

Imena iz rimskih kamnov, najdenih v okolici nekdanje Solve, pri katerih ni pristavka „Salva oriundus.“

Noričk.: Petunus = Petun, zarad sufiksa primeri: Bogun, Krčun, Macun, Marun, Radun, Jakun.

Slov.: Petan, Petak, Petoje, Petos itd.

Noričk.: Mecius, Mecia (žensk) = Месъ.

Slov.: Mec, Mecon, Meclav.

Noričk.: Sammus, možk., Samma, žensk.

Slov.: Sam, Samo, Samik, Samoha itd.

Noričk.: Tertinus = Tertin, zarad sufiksa primeri: Borin, Milin, Lutvin.

Slov.: Tertko, Trtislav, Trtinek od trta.

Noričk.: Kanulanus = Kanulan, primeri: Vrhulan, Strmolan, Dolgolaň.

Slov.: Kanul, Kaniš, Kana, Kanina, Kanček itd.

Noričk.: Derva (žensko).

Slov.: Derva, Dervan, Dervo, staročeska, polabskoslov. in starosrbska imena.

Noričk.: Nansinia (žensk).

Slov.: Nana, Nanko, Nanota, Nansa, Nan, Nanto.

Noričk.: Catussa (možk) = Katusa ali Katuša, zarad sufiksa primeri: Grdusa, Maluša, Raduša, Mituša.

\* Vsa staroslovanska imena so vzeta iz Moroškinove knjige „Imenoslov slavjanski.“ Gosp. Ivanu Vilharju v Ljubljani, kateri mi je to izvrstno knjigo poklonil in me ž njo seznanil, tukaj očitno hvalo izrekam. Pis.



Slov.: Kata, Katunja, Katena, Katuše. Primeri še krajno ime: Katusice na Českem.

Noričk.: Myrina (žensk.), primeri: Dragina, Vacina, Tišina, Kresina.

Slov.: Mirena, Miraš, Mirata, Miren, Mirava itd.

Noričk.: Tatuca (žensk) = Tatuka, primeri: Raduka.

Slov.: Tata, Tatula, Tatislav, Tatomir, Tatul.

Noričk.: Ruma.

Slov.: Ruma, Rumija, Rumjan.

(Dalje prihodnjič.)

## Slovstvene stvari.

### Košat, a, o, ne koščat, a, o.

Tovarš: Koščate drevesa, kakor da bi bile iz kosti!

Učenec: Tudi meni se dozdeva, da se ne sme pisati koščato drvo; kako se ima tedaj razlagati beseda košat?

Tovarš: Beseda košat se razlaga iz kosa (capilli, Zopf, tudi rus. in srb.); od tod kôsem (Bund z. B. Flachs) prediva, kosat, kosast, košat (nam. kosjat, ästig, ausgedehnt), kosmat (hirsutus) itd. Vide Jezičnik I. 1. 1863. str. 22.

### Ozir po našem cesarstvu.

#### Koliko je v Avstriji za vojaštvo pripravnih ljudi.

Državno ministerstvo je dalo sestaviti število za vojaštvo (soldate) pripravnih ljudi po razmerah tistih 4 let, iz katerih se novinci (rekruti) nabirajo. To poštovanje je razodelo, da blizo 34 milijonov duš, ki jih šteje avstrijsko cesarstvo, spada v prvo vrsto vojaščini podvrženih 340.000 fantov; med temi jih je 82.008 za vojaštvo popolnoma pripravnih in sicer:

v doljni Avstriji . . . . .	4925	v zahodnji Galiciji . . . . .	1422
v zgornji Avstriji . . . . .	2088	v izhodnji Galiciji . . . . .	4966
na Šalcburškem . . . . .	2461	v Bukovini . . . . .	1012
na Koroškem . . . . .	874	na Ogerskem . . . . .	21.190
na Kranjskem . . . . .	1081	v Banatu . . . . .	4084
na Primorskem . . . . .	1728	na Erdeljskem . . . . .	5559
na Moravskem . . . . .	5076	v Tirolih . . . . .	3520
na Šlezkem . . . . .	976	v vojaški Granici . . . . .	5300
na Českem . . . . .	12.980	na Hrvaškem in v Slavoniji . . . . .	2408

### Dopisi.

**Iz Dunaja 10. maja.** — V svečanost poklade utemeljitega kamna česemu narodnemu gledališču bodo napravila slovanska društva na Dunaji sijajni koncert i ples v nedeljo 24. maja v Švenderjevih dvoranah. Čisti dohodki so namenjeni česemu narodnemu gledališču. — Naj bi rodoljubi slovanski vsi tudi od daleč se udeležili po doneskih te „besede.“

**V Ljutomeru 9. maja.** J. V-k. — Kar se je naša čitalnica 2. februarja odprla, vam še nisem nič pisal. Povem vam, da jako lepo napreduje, kajti šteje 110 udov, ki se še vsaki dan množijo, med katerimi je gotovo do 50 mož kmečkega stanú. — Zdaj stalni, v glavni skupščini izvoljeni odbor je tako-le sestavljen: gosp. dr. J. Ploj, odvetnik, je prvosednik, gosp. J. Kukovec, posestnik, je blagajnik podpredsednik, in

gosp. dr. V. Zarnik tajnik, gospóda J. Gomilšek, solicator, in D. Huber, posestnik, sta arhivarja, gosp. dr. A. Klemenčič, župnik, in V. Hercog, zdravnik, pa odbornika. — Imeli smo dozdej 6 več ali manj zanimivih zabav in po binkuštih precej bo spet velika beseda z gledališčino predstavo; igrali bomo igri: „Ultra“ in „Filozof.“ — Soglasno je odbor imenoval gosp. dr. Jan. Bleiweisa za svojega častnega uda ter ga ob enem naprosil, naj bi tudi on blagovolil nas podpirati v našem prizadevanji, to se pravi, prosti naš kmečki narod dramiti in iz 1000letnega spanja buditi, kar je čitalnici naši glavni namen. Naš narodni zavod je jako važen, ker je skrajno stražišče (der exponirteste Posten) Slovenije, kajti imamo na sever proti Radgoni le 2 uri do trdih Nemcev in dobro uro na istok proti Lendvi do korenitih Magjarov. — Dr. J. Bleiweis se je tudi velikodušno tej prošnji odazval in poslal nam je obilno raznovrstnih knjig in pošilja nam tudi 3 iztise „Novic“, na 2 je bila že čitalnica poprej naročena. — Za ta blagi čin mu v imenu čitalnice tu najiskrenejšo hvalo izrekujem. Gotovo bo to seme na plodovito zemljo padlo, ker naš narod ob bregovih Mure neizmerno rad bere; priča vam to, da ima naša fara čes 100 udov v društvu sv. Mohorja. — 27. aprila je bila glavna skupščina našega okrajnega zastopa (Bezirksvertretung), v kateri se je po večini glasov (narodnih) po predlogu gosp. dr. A. Klemenčiča, sklenilo na državni zbor protest vložiti, 1) zoper davek na premoženje, 2) zoper vsaktero povišanje zemljiščinega davka. Nemškutarji so vsi zoper nas glasovali, in to samo zaradi tega, ker je bilo od naše strani predloženo. — Z nemškutarji tudi vedno glasuje naš narodnjak (!!!) dr. J. Farkaš. „Erkläre mir Graf Orindur den Zwiespalt dieser ärztlichen Natur!“ — Za sklep svojega dopisa pa rečem nemškutarjem, kar jim tu vsak dan večkrat v lice povem: Mi Slovenci smo le mi, nemškutarji so pa po šestnajst! —

**Iz Velikovca na Koroškem 1. maja.** †. \*) — V naši okolici se godé prav pogostoma nesreče, in to večidel po požarih, kakor v Grebinju, v Trušnjah, na zgornjem Koroškem, blizo Velikovca. Da pa ne govorim samo od ognja, naj še kaj družega povem. Preteklo nedeljo je igrala naša mestna muzika v neki krčmi. Na noč odide en godec, in ni ga več nazaj. Šel je namreč dol k Dravi in se potopil. Zdaj ga iščejo z ladijo, vendar ga še niso našli. Zakaj da je to storil, ni znano, vendar se govori, da se mu je mešalo. — Vreme je to leto zelo čudno. Žito, katero je v tem času prejšnja leta že klasje imelo, se je letos komaj iz zemlje prikazalo. Tudi drevje se še ni ozelenelo.

**V Obrih na Koroškem.** J. R. — Čujte mnogo žalostnih novic iz našega kraja. Na sv. Florijana dan so le-sem prišli iz Št. Štefana in iz Kloštra s procesijami. Bližanje procesij so domačim naznanjali zvonovi. Žena orglarskega mojstra Valentinčiča s svojim 9 let starim sinkom sliši to zvonjenje na daljnem potu. Mati veli sinu: Poklekniva in moliva, ker v cerkev ne moreva. Med njuno molitvo pride nekdo s puško vzadi ter popevaje v hrib stopa. Fantič kaže materi: „glejte jagra!“ Mati se nič ne zmeni za to. Ko odmolita: „čast bodi Bogu Očetu, Sinu in sv. Duhu“, počí puška in sin je izdihnil svojo dušo! Pozneje smo zvedeli, da je Kapajnikov A. s puško v hosto šel in se ž njo norčeval; pri tej priči pa se sproži tako nesrečno, da ustrelí fanta, ktereга neki ni videl. Fantič je 26 zajč-

\*) Gosp. J. Z.: Potopisi so težavni popisi, da so zanimivi; popisovanje kje je človek hodil, kje ostajal itd. ne mika bralca; on mora izvedeti jedrenih reči; zato potopis v Ž. K. ni za natis. Ako je popis L. D. jedren, dobro nam doide. Vred.



nebu. Bil je naš blag oče, bil je iskren rodoljub, bil je goreč duhovnik, bil je naroda učitelj, bil je slovenski pisatelj z eno besedo: bil je svitla zvezda narodnemu življenju našemu!

Ne, da ne bi vedel, da v krasni naši dolini vipavski živi še izvrstnih rodoljubov, ki so domovini naši v ponos in slavo, al moje oči se obračajo v one čase nazaj, ko je v naši dolini naš oče Vrtovec še tako samec stal kakor je nekdanj Vodnik samec delal domovju na blagor.

Zato dovolite slavna gospôda! da rajncemu kličem danes tolažilno vošilo v tiho gomilo:

Bratje v črno se zavimo,	Kdo bo čislal dom odsele,
Bridko tožbo zaženimo,	Kakor ti iz duše cele!
Glas presilne žalosti,	Kdo bo ljubil rod tako,
Vrtovca med nami ni!	Zdaj, ko Tebe več ne bo!
Ah! naš otac, naša slava	Kdo odsele bo tolika
V grobu spava!	Njega dika!

Odšel je, kamor Preširen,	Kdo nas trticam kopati,
Kamor Cerer, bratec veren,	Streči kdo pšenici zlati,
Kjer Mazgon prebiva zdaj,	Blažit dušo in telo
V bolji veseleji kraj;	Kdo učil siroto bo!
Žlahen biser, bratje mili	Tuge bomo koprneli
Smo zgubili!	Osameli!

Ah! zakrila ga je raka!  
Kdor Slovenec je, naj plaka!  
Glejte, roke so trde!  
Več ne bje mu srcé  
Za domovje drago milo  
Pod gomilo!

## Starozgodovinske stvari.

### Slična imena starodavnih Noričanov.

Spisal Dav. Trstenjak.

(Dalje.)

Noričk.: Maesia (žensk.)  
Slov.: Mesa, Mešika, Mesek.

Noričk.: Mussa (žensk.), Muso (možk.)  
Slov.: Musa, Muša, Mušika, Mušat, Musol.

Noričk.: Samuda.

Slov.: Samuda in Zamuda obilo imen na Štajerskem.

Noričk.: Bononia (žensk.), tudi na drugih kamnih v obrazilu: Bonia, žensko, in Bono, možko.

Slov.: Bona, Bonata, Boneta, Boneš, Bon, Bonar.

Noričk.: Dubna (žensk.)\* Tudi na celjskih kamnih žensko ime: Dubneo.

Slov.: Dubka, Dubisla, Duboj.

Noričk.: Bubna (žensk.), zavoljo sufiksa primeri: Vesna.

Slov.: Bubna, Bubla, Bubanka, Bubona, Buban.

Noričk.: Bogio, primeri poljsk.: Bonio, Bosio, Bolio, Kazio.

Slov.: Bog, Boguš, Bogun, Bogata, Bogna, Bogan itd.

\*) V Geisthalu blizu Gradca se na nekem kamnu bere možko ime Dubnissus. Ves napis se glasi tako-le: „Saturninus Dubnissi filius votum fecit sibi et Svaduciae Vanni C. (Mittheil. des hist. Vereins für Steierm. 1857. str. 115), toraj: Dubniš po obrazilu, kakor staroslovenska imena Voliš, Grabiš. Svaducia = Svaduča, primeri rusko ime Grnjuča; Van pa ima svoje brate v staročeskkih: Van, Vaniš, Vanko starosrb. Vanišev.

Pis.

Noričk.: Bogionius, polat. za Bogion, Bogon, primeri: Milon, Miron, Gnjedon, Vladon.  
Slov.: primeri predstoječa imena.

Noričk.: Svadra (žensk.) od korenike svad, contendere.

Slov.: Svadba, Svaden, Svadril itd.

Naj mi pokažejo oni starinoslovci, kateri Noričane imajo za Kelte takošno enakost iz keltščine in sicer gledé gramatičnega stroja imen, in da so bila enaka imena v rabi pri starodavnih Keltih.

Drugokrat bodem prisposodabljal imena norička sè staroslovanskimi drugih mest in krajev Norika in Panonije.

Če prebiramo osebna imena starodavnih Noričanov, kakor so ohranjena na rimskih kamnih najdenih na Koroškem,\* vjemajo se tudi sè staroslovanskimi. Poglejmo jih nekoliko:

Noričk.: Cudso (možk.), Cuca (žensk.) zarad sufiksa primeri: Bdiko, Božo, Sudo, Teto.

Slov.: Kuc, Kuci, Kucko, staroruska in staropoljska imena.

Noričk.: Buto, Buteus = Butej.

Slov.: Buta, Butaj, Butko, Butovit, But, bolgarska, polabskoslov. in poljska imena.

Noričk.: Cetus = Cet, tudi v obrazilu: Cetinius.

Slov.: Cetko, Cetna, Cetek, starosrbska in staročeska imena, Cetin slov. ime.

Noričk.: Svarda, zarad obrazila prim.: Šmarda, Benada itd.

Slov.: Svar, Svaren, Svaruna, Svaroh.

Noričk.: Condollus = Kondol, zarad obrazila primeri: Vitol, Kukul, Muhol.

Slov.: Kudaš, Kudaj, Kuden, Kudelin, staroruska imena. V rusčini je staroslov. **on** = **u**.

Noričk.: Eliomara = severno-slov. Elomira.

Slov.: Ela, starorusk. Elača, Elec, Elivec (primeri še na štajarskih kamnih žensk. Elvia), Elika.

Noričk.: Sumelo = Šumelo zarad obrazila: Kalelo, Omelo.

Slov.: Šumilo, Šuman, Šuma, Šumilko.

Noričk.: Gannus (možk.), Ganna (žensko).

Slov.: Gana, Gane, Ganiček, Gano, Ganša, Gančo.

Noričk.: Onotnius = Onotni zarad obrazila primeri: Novotný.

Slov.: Onata, Onač, Onaša, Onegost, Oneš, Onanko.

Noričk.: Cavcavus = Kavkav.

Slov.: Kavka, Kavčin od kavka: corvus, toraj Kavkav = Corvinus.

Noričk.: Mociancus = Mocjank = Mocnjak. Na štajarskem kamnu: Mocetius.

Slov.: Mockot, polabskoslov. Mocok, starobolg.

Noričk.: Sennus, Senucus = Sen — Senuk, tudi v obrazilu: Senius.

Slov.: Senja, Senko, Sen, Senjuha, Senjuša itd.; sem spadajo štajarskoslov. Senek, Sene-

\*) Vzeta so iz Ankershofena, Eichhorna in Muharja.



kov, Senekovič. Primeri še mestni imeni: Sen, Senice na Českem in Moravskem.

Noričk.: *Mosgaitus* = *Mozgait*, za: *Mozgavit*, ker se v pred e in i izpehuje, postavim zajc = zavec, Dobrajc za Dobravec, tako tudi v bolgarščini.  
Slov.: *Mozgan*, od *mozeg*, *medulla*.

Noričk.: *Vonnius* = *Von*, *Voni*.  
Slov.: *Von*, *Vonka*, *Voneslav*, *Vonomir*, *Vonkina*, *Vonča*, *Vončina*, *Vonibud*.

Noričk.: *Redsomar* = *Recomar*.  
Slov.: *Recej*, *Recek*, *Reconja*.

Noričk.: *Massatus* = *Masat*.  
Slov.: *Mas*, *Masol*, *Masna*, *Masko*.

Noričk.: *Babecius*, *Baburus* = *Babec*, *Babur*.  
Slov.: *Baba*, *Babeš*, *Babec*, *Babur*, *Babjan*, *Babola*.

Noričk.: *Troucillus* polat. diminut. za: *Trouc*, *Truc*.

Slov.: *Troc*, *Trouc*, staromoravsko ime, primeri *Trocnov*, česk. mestno ime.

Noričk.: *Meitima* (žensk) = *M̃tima*, ker ̃ se tudi čuje kot *ej* v slovenščini.

Slov.: *Mjeteš*, staročesko ime. Zarad sufiksa primeri možka: *Vadim*, *Ljubim*, *Radim* v ženskem spolu ima.

Noričk.: *Cacsius* = *Kakus*.  
Slov.: *Kaka*, *Kako*, staromoravsko: *Kakos*, starosrbsko: *Kakšar*. Primeri še krajna imena: *Kakuce*, *Kakovice* na Českem.

Noričk.: *Veitronius* = *Vjetron*.  
Slov.: *Vetran*, *Vetranič*, *Vetruš*.

Noričk.: *Bucco* = *Buko*.  
Slov.: *Buka*, *Bukal*, *Buko*, *Bukio*, *Bukja*, *Bukša*.

Noričk.: *Montissius* = *Montiš*, zarad obrazila primeri: *Kuliš*, *Okiš*, *Voliš*, *Vratiš* itd.

Slov.: in sicer v češčini, kjer je staroslov. *on* = *u* najdemo: *Mutiš*, *Mutej*, *Mutimir*, *Mutin*, *Mutoš* itd.

Noričk.: *Racco* = *Rako*, tudi v obrazlici: *Racomus* = *Rakom*.\*)

Slov.: *Rak*, *Rako*, starosrbsko *Raka*, *Rakoš*; primeri še mestno ime *Rakom* na Českem.

Drugokrat bomo pretresovali imena na rimskih kamnih iz starega Juvava (Salzburg), Latorjaka (Lorch), Lenče (Lentia, Linz) in iz okolice starodavnih Turščanov (Tauriscorum) in tudi tam bomo našli imena, ktera se vjemajo sè slovanskimi.

## Govor gosp. Antona Črneti

ob solni obravnavi v zbornici poslancev.

(Konec.)

„Moja gospôda! jez vam ne mislim nadlog in revščine popisovati, ktero ta dežela trpi, ker ne želim, da bi sl. hiša predolgo z menoj potrpljenja imela. Vendar pa se ne morem zdržati, da bi vaše paznosti ne obrnil na revne brezposestne kolone na Friulskem, kateri so po škodi na svili in vinu ob vse prišli, in zdaj nimajo, s

čemur bi svoje življenje ohranili. Gospôdi, to je, posestnikom zemljišč, so na glavo padli in ti jih morajo iz samosvojega dobička prerediti, da njih posestva čisto ob delavce ne pridejo. Jez morem vaše oči tje na skalnati Kras obrniti, ktereга velik kos spada k goriški deželi. Kdor izmed vas, moja gospôda, je bil kdaj v Trstu, videl je to kamnato deželo, in se je gotovo čudil, da je mogoče, da v tem kraju kaka živa duša prebiva. — Pa prebiva jih tukaj in sicer prav veliko. Prebiva jih po 3000 in več na štirjaški milji. Pa vi, moja gospôda, si gotovo ne morete misliti, kako ljudje tukaj živijo. Jez vas zagotavljam, da je ta dežela sama na sebi in posebno po klimatičnih vplivih veliko slabejša in za kmetijstvo menj vredna, kakor bi človek sodil na prvi pogled. Naravne moči, posebno pa veter in voda si neprenehoma prizadevajo, da bi to deželo bolj in bolj v skalnato puščavo spreminile. (Nemir.)

Podpredsednik: Moja gospôda, prosim, dajte mir, sicer hitropisci govornika ne bojo slišali.

Poslanec Črne (nadalje govori):

Kdor v tem kraju prebiva, temu ni dosti, da bi delal kakor se dela v drugih krajih in deželah, njemu ni dovolj, da bi le svoje polje obdeloval, kakor se navadno obdeluje, temuč on mora veliko svojega dela na to obrniti, da si polje ohrani, da mu ga veter in voda ne vzameta, on mora skale, ki sta veter in voda prst iz njih pobrala, spet s prstjo obložiti, če ne, zgine njegovo polje in zemlja mu potrebnega kruha več ne rodi.

Vrh vsega tega pa še pomislite, da v tem kraju ni ne studenca ne vodice, ne reke, ne jezera, in tû bi zunaj dežja ne bilo nobene kapljice vode, in živa stvar bi tû ne mogla prebivati, ako bi ljudje za to ne skrbeli. Da pa morejo ljudje in živali tû prebivati, morajo ubogi stanovalci teh krajev veliko težavnega dela, veliko časa in denarja potrositi, da si napravijo šterne in vodnjake, v katerih vodo za-se in za svojo živino lovijo.

Moja gospôda! jez mislim, da pod našim cesarjem ni nobene dežele, v kateri bi ljudje toliko težave imeli kakor v ti deželi.

Jez vem, a to popisovanje prav za prav ne spada v današnjo obravnavo, ki le sol zadeva. Vem, da bi bilo morebiti tačas, ko bo govorjenje o preuredbi katastra, bolj na pravem mestu. Toda, ker se mi zdi, da je moja dolžnost, tiste polajške na soli, kateri so našo sosedno deželo Istro in druge dežele doleteli, tudi za Gorico zahtevati, zato mi ni bilo mogoče zdržati se, da vam ne bi bil te slabe podobe naše dežele in našega ljudstva pred oči postavil.

Poslednjič pa moram visoko zbornico še ene reči opomniti, o kateri se je že tudi včeraj in danes v ti hiši govorilo, to je, da je mnogo dežel, v katerih ni nikakoršnih solnih magazinov. Zato pa se mora sol daleč voziti, in voznja in dobiček, ktereга prekupci iščejo, storita, da cent soli v nekterih krajih po 2 gold. več stane kakor navadno. Mislite si gorato deželo, kakoršna je goriška na severni strani proti Koroškemu, kjer se ljudje skoraj s samo živinorejo pečajo, mislite si to deželo brez vseh cest in družih voznih pomočkov, in res ves ta kraj ima le eno cesto in še ta pelje ravno pri laški meji na Koroško. Od te ceste do mnogih vasi in krajev je velikrat po 6 in po 10 ur. Če si vse to živo pred oči postavite, lahko bote razumeli in radi verjeli, da sol mora silno draga postati, predno pride v te kraje in se ondi na drobno prodaja. Iz tega bote pa tudi prevideli, da ni mogoče, da bi se tako draga sol mogla živini dajati.

Moja gospôda! jez mislim, da sem vam dokazal, da, če se kateri deželi spodobi in je za njo pravično, da se jej sol pod navadno ceno prodaja, se to po pra-

\*) Zavoljo sufiksa primeri staroslov. imena: *Radom*, *Urom*.